

FOAIE ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE

APARE DE DOUË ORI PE LUNĂ

PARINTELE BALTAG

— SCHIȚĂ DIN VIAȚA CLERULUI —

I

Nu cunoașteți pe părintele Nicolae de la Sf. Ilie, poreclit și Băltag, din pricina nasului său?

Nu-l cunoașteți?

Atunci vi-l recomand.

E om foarte de treabă. Îi cam place vinul, nu e vorbă, dar sfinția-sa ȳice că asta nu e cusur. Vorba lui obișnuită era: și Domnul Christos bea, și, dovadă e, că la nunta de la Cana Galileiei bėuse așa de mult în cât nu mai putea deosebi apa de vin. Ș'apoi ce strică vinul? E doară sėngele Măntuitorului, care a ȳis luānd potirul: *«beți dintr'aceasta toți, cāci este sėngele meū care se varsă pentru mulți spre ertarea pėcatelor!»* Numai dascălul Pătlăgicā, māna drėptā a preotului, n'aratā destulā stimā pentru părintele Băltag; și la fie-care ocașie de bėuturā peste mėsurā a șefului sėu, spunea încet făcėndu-șī cruce: «Doamne iartā-mė, dar Sfinția Sa iar s'a îmbātat!»

Era intr'o Sāmbātā. Dascălul Pătlăgicā, inarmat c'o māturā de vergi de vișin, mātura dinaintea casei sale. Dascālīța spāla ferestrele și așeȳa niște oale cu busuic.

— Dascāle, s'auȳi gura ei, cāte ceasuri sā fie?

Dascălul ridicānd capul, privi chiorș soarele, care numai c'o parte lumina crucea bisericei, și spuse: cinci ceasuri punt!

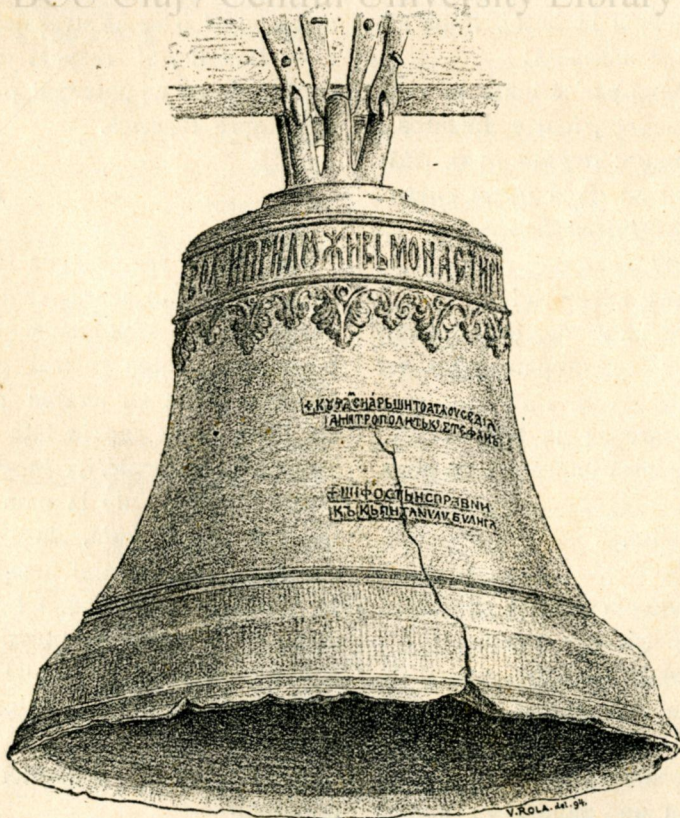
— Atunci sā ne gātim de vecernie!

— Gātește-te... numai de n'ar veni popa Băltag... cāci l'a gāsīt iar durerea de inimā... imi spunea aȳi-dimineatā cā numai pelinul meū il va vindecā... vorbā sā fie... știm noi... Na, c'am pāȳit-o, iatā-! Pārdalnicul m'a pus sā daȳ cep butoiului cu pelin, tocmai în postul Sf. Mării!

ȳicėnd aceste vorbe, lāsā mātura la o parte, iși desulfecā poalele antereului, iși netezi cele trei fire din barbā și aștepta pe șeful sėu.

Aci fac o micā lāmurare: Pătlăgicā, afarā de dascālie, se mai ocupa pe ascuns, fārā sā plāteascā patentā, și cu negoțul de vin. Avea omul în Mālina-Mare o viișoarā. Și cine din locuitorii Chișineului nu cunoaște vinul din Mālina-Mare? Dascălul Pătlăgicā prefăcea în

pelin tot produsul acestei vii. Și ce pelin? de culoarea rubinului, și cānd il vārșai în pahar sārėau stropi și jucaȳ de credea cā e șampanie. Nu de geaba dar, părintele Băltag gāsea cā cel mai bun leac pentru du-

CLOPOTUL MĀNĀSTIRII! TISMANA.

rere de inimă e rubinul lui Pătlăgică. Chiar și protopopul de la «Catedrală» într-o zi de suferințe (suferea și el de durere de inimă) după sfatul lui Băltag, se curarisi ast-fel în spițeria dascălului, în cât domnul protopop a fost transportat pe sus în casa preotului, aședată ca și a dascălului în curtea bisericească. Bine că nu era departe, căci altmintrelea o pățea dascălul și mai rău, împreună cu întregul cler de la Sf. Ilie!

— Blagoslovește părinte! Dascălul sărută mâna popei.

— Dumneșeu să te blagoslovească!... Mă cam doare, cumătră, la inimă, ți se el către dascălița, care la rindul său îi sărută mâna... «nu știu ce să fie?... s'aude de holeră, doară n'a da tocmai în noi, ce țiți, dascăle?»

— Cine știe, părinte?... câte sunt toate daū peste oameni!

— Adevărat ai grăit, nici Solomon nu vorbea mai iscusit! Ei și? Solomon om era și el!

Drept răspuns dascălul tuși în mână. În timpul ăsta dascălița spăla două pahare.

— Ei, dascăle, nu încetează durerea, par'că mă suge un șearpe și mi se usucă gâttelejul... trebuiește udat, dascăle, ce țiți?

— Cum e buna voință a Sfinției-tale.

— Atunci câte un pahar de rubin n'ar strica... dar numai câte unul...

Dascălul aprinse o luminărică de ceară și se cobori în pivniță. S'audea cum bătea cepul la butoi. Popa luă o înfățișare serioasă și grăi către dascălița:

— Când omul e mulțămît, atunci par'că toate le vede altmintrelea... așa și eu, sunt bucuros, foarte bucuros... ași putea spune ca părintele Simion: *acuma lasă, Stăpâne, pe Servul tău în pace, să se ducă după cuvîntul tău, că ochii mei văd dură mîntuirea ta.*

— Dar ce bucurie ai, părinte?

— «Mare bucurie, cumătră, mare bucurie!

Dascălul s'arătă c'o tocitoare plină de pelin. Ochii părintelui Nicolae s'aprinseră și se umplură c'un fel de vlagă.

— A, ce pelin, dascăle, cum sare ca un turbat!

Dascălul turnă trei pahare, ciocniră împreună cu popa și dascălița.

În puțin timp tocitoarea fu golită.

— Dascăle, eu aș mai bea!

Pătlăgică se cobori încă o dată în pivniță și s'arătă cu o altă tocitoare, mai mare de cât cea d'întăiu.

— Bravo, halal să-ți fie, se vede Românul numai de cât, așa trebuia s'o începă... ce mai umblăi cu moftul cela de degetar!

Peste puțin și a două tocitoare fu golită.

— Dascăle, ce țiți? Mai bem un păhărel?... numai câte unul...

Pătlăgică bolborisi ceva între dinți și puse pe masă a treia tocitoare.

— Hai noroc, dascăle!

— Nu părinte, bogdaproste, nu mai bea.

— Bea, dascăle, eu plătesc! Vinul e al tău, dar eu

plătesc... sireacul de Băltag, el plătește, să fie sănătos! Nu e așa?

— Așa, dar eu nu mai bea, s'a isprăvit; am țiș una și nu voiu să fac două.

— Ei, ce să fac, dacă nu vreți! N'am ce ți-face, cu de sila nu-ți torn vinul pe gură, drept vorbesc?

Intr'o clipă tocitoarea era goală.

— Dascăle Pătlăgea! Ian mai adă...

Pentru dascăl, cuvîntul *Fătlăgea*, rostit de popa, era semn că părintele Nicolae are destul.

— Ian mai adă, Pătlăgea!

— Destul părinte, nu uita sfinția-ta că adă avem și utrenie de slujit, și pelinul cade în picioare!

— Tacă, dascăle! Cu cine vorbești? Nu-ți sunt superiorul tău? Toate sunt în voia lui Dumnezeu! fără voia celui de sus nici un pěr nu cade de pe cap! Și Christos fiind la Cana din Galilea împreună cu muma sa...

— Ian tacă, părinte, nu mai amesteca pe Domnul Christos în vinul nostru, că e păcat! îl întrepu dascălul; s'îrșește odată, n'auți că toacă la biserică?

— Bre, Pătlăgică, bre! bea de bucurie, bre; astăseară m'î sosește fiica-mea, Smaranda, și cum să nu bea?! și Christos fiind poftit la nuntă, de bucurie...

— Eū mă duc, părinte; șadă sfinția-ta singur! Nu vreaū ca din pricina sfinției-tale, blagocinul să mă pue la canon! Bietului om nu i era frică așa de canon, cât de cădelniță în timpul sfinței slujbe, care era în mâna popei o armă strașnică.

— Dascăle, ai respect către superiorul tău! și cam clătîndu-se cu potcapul puțin pe ceafă, părintele Băltag plecă spre Biserică.

II

Las' să vă spue singur Pătlăgică ce i s'a întimplat la vecernie, în seara venirei Smarandei. Pe dinsul l'a durut capul o săptămână și tot lui i-a cădut un cărbune aprins după gulerul caftanului, când popa luând cădelnița plină cu jeratec din mâna lui, l'a blagoslovit cu dinsa peste cap în fața tuturor mirenilor veniți să asculte sf. vecernie. La început purtarea dascălului, care sărea de un cot de la pământ, silindu-se a scoate jeratecul de după ceafă, dase pricină de ris poporenilor, dar după ce dascălul începu a răcni ca un taur și a se văita că îl arde până la inimă, întreaga lume se indignă de purtarea preotului, dar indignarea ajunsese la culme când popa în loc de scuse începu a invinui pe nefericitul Pătlăgică, spuind că mereu îi dă cădelnița slînsă.

După s'îrșirea vecerniei se audea vorbe printre poporenii:

— Să nu fiū eu Iraclie Bostan, striga un bătrân burtoș, pastramagiul din piața sf. Ilie, dacă nu mă duc singur-singurel la blagocinul, ba chiar la prea sfinția-sa arhierul să mă plâng împotriva lui Băltag și să mă rog să'l pue la canon!

— Unde s'a mai vădut să frigă oamenii cu jeratec?

întrebă Filoftei Gălușcă pe vecinul său Timofte, prăvăliaș de băuturi răcoritoare, ca și dînsul.

— «Sfirșitul lumii! răspunse cela roșu de mânie.

— Dar unde trăim noi, unde? țipa cucoana Sofia, vânduva fostului consilier de stat, ce suntem noi? Bietul Pătlăgică, nefericitul de om, tare trebuia să 'l ardă, de răcnea fără să mai ție seamă unde se găsește.

— Dar ce crești, dumneata, cucoană Sofio?! te frigî nițel la un deget și te doare, dar încă un cărbune după ceafă, glumă e asta.... ești așa înebuni....

— Ați dreptate cucoano Froso, mai e vorbă... sărmanul om!

Părintele Nicolae vădînd nemulțumirea generală a credincioșilor, pricepu că a mers prea departe și o lăsă mai încet.

— Cîntă fals, se scuza el, nu pot s'aud cînd cine-va schimonosește sfintele rugăciuni... și apoi de cîte ori i-am ăcis: «bagă de seamă dascal și nu glumi cu sfinții!» Numai ești știu de cîte ori schimbă acatistele..... bună oară, în loc se citească ectenia sîntului Gheorghe Stratilat, citește pe a lui Grigorie Solunski; ești vă întreb unde s'a mai vădît asemenea batjocoră cu sf. Scriptură? S'apoi să nu protestezi? Ba protestez, și apăr numele cel bun al sfinților și cinstea mucenicilor acum, pururea și în veci-vecilor.... Auzi, dumnea-ta, să se joace cu sfinții! Ba, nu las, nu pot și pace.... așa e natura mea, nu pot să văd o nedreptate; cum vii dumneata să-mi citești mie auzi pe Solunski, cînd se cuvine să citești pe Stratilat? Așa e că tacî, dascal?

Părintele Baltag eși din pridvor furios și trînti ușa.

Norodul se risipi pe acasă ăicînd: de, dacă e așa, apoi se schimbă vorba, dar totuși—e cam tare cu cădelnița..... ba să nu fie cu jaratec ar mai merge....— Ba nu, ești tot mă duc la arhiepiscopul să 'l pun pe Baltag la canon.

Dascalul Pătlăgică, se silea să închidă c'o mână ușa bisericeii, căci cu alta se ținea de ceafă. Preotul după ce eși afară, stătu puțin pe gînduri și se întoarse îndărăt, și intră în pridvor.

— Nu ți-am spus, dascal, s'adresa el cătră Pătlăgică, să nu bei atîta pelin înaintea sîntei slujbe. Eată că necuratul te-a ispitit!

— Pe legea mea, sfinția-ta mă faci să cad la picioarele arhiepiscopului și să-ți povestesc, cum se petrec lucrurile. Sfinția-ta se îmbată ca o jivină pe care spurcații de Ovrei nici nu vor s'o miroase, sfinția-ta îmi trîntești cu cădelnița în cap și tot ești vinovat? Halal să-ți fie părinte! strigă el în culmea indignării.

— Eartă-mă, dascal, însuși Solomon n'ar grăi mai bine.... glasul tău răsună ca glasul lui David! ăice popa.

Pătlăgică nu era rău la inimă, dar îi plăcea să se morțofolească. El de mult ertase pe șeful său.

— Dă mîna, dascal, și hai să mai răsturnăm vr'o oca! Semn că ai biruit pe Scharaoshi și l'ai alungat cu rușine din inima ta! Fă tu astăzi cinste, dascal, și mîine fac ești....

— Ba mă iartă, părinte. Asta n'o fac! M'ai fript și tot ești să fac cinste?

— Ești lasă, lasă.... nu mai fi și tu..... De, fac ești cinste.

Amîndoi, veseli că au biruit pe necuratul din inima lor și au rămas bun prieteni, au intrat în curtea dăscălească.

III

La ăcece ceasuri seara, în casa părintelui Nicolae, totul era pregătit pentru primirea Smarandei. În iatacul cel mare dereticat și împodobit cu vizdoave și busuioac, o masă mare de brad acoperită cu față albă și cu patru tăcămuri pe dînsa, aștepta pe oaspeții. Un samovar mare strălucit miorlăia pe un taburet micuț lângă ușa. Mama preoteasa îmbrăcată într'o rochie roșie de muselin se frămînta în cuhnie, făcînd alivenci, că tare îi plac Smarandei alivencile. Singur părintele Baltag sta de vorbă cu dascalul. El era roșu la față ca și caftanul de satin în care era îmbrăcat; pletele sale dese, încrețite și rebele, bine unse cu unt-de-lemn, de astă dată se ținea la locul lor cuvenit. Părintele suferea de o jigarăe înspăimîntătoare, el sughița mereu; la fie-care sughiț își făcea cruce, dar urma discuția cu Pătlăgică despre înfățișarea și caracterul lui Anti-Christ. În toiul discuției el nu uita să privească din cînd în cînd ceasornicul de pe perete, care acum arăta ăcece trecute.

— Nu mai sosește, ce Dumnezeu, spuse el tare, o fi întârziat trenul!

— Ai răbdare, părinte, încă n'a sosit ceasul, vine ea! și amîndoi din nou porniră se vorbească despre Anti-Christ. Popa era de părere că protivnicul lui Christos va fi cu botul de căne, cu perciuni și cu niște picioare de țap, dar fără de coadă, iar Pătlăgică susținea în ruptul capului ca nu 'și poate închipui pe acest personagiu biblic fără de coadă și de coarne, și ca dovadă aducea un loc din *Apocalipsis*.

De odată amîndoi au încetat cu vorba. Lînga ușa casei care eșea drept în curtea bisericeii, s'a oprit o trăsură; clopoțelul de la ușa a sunat, tras de o mână nerăbdătoare.

Preoteasa scăpă alivenca de pe lopată și răsturnă tigaia cu unt drept în spuză. Grăsimea luase foc, dar mama Marghiola s'a repeșit în tindă ca să deschidă ușa.

— «Maică dragă! Smarando, puico!» S'auzea mereu la ușa tindei. — «Intră, intră, băbaca te așteaptă!» Și din nou sărutări și din nou dragoste. Părintele n'apucă să mai ăică ceva, că ușa s'a deschis repede și Smaranda îl stringea de gât. Pătlăgică stînd lângă ușa, mereu se închină fetei, care nu'l băgase încă de seamă.

— Smărăndișo, a spus în sfirșit Baltag, iată dascalul Pătlăgică... îl mai ții minte? De cinci ani de cînd ești dusă de acasă; poate l'ai uitat?... dar el te ține bine minte.

Smaranda a dat mîna cu bătrînul cîntăreș, care a sărutat-o pe frunte.

— Stai, veniți la masă, a spus preoteasa, intrînd pe ușa c'un castron mare în mîni. Și ești cu toții s'au apro-

piat de masă și s'au așezat pe locurile arătate de mama Marghiola.

IV

Bune mai erau alivencele, bun și pelinul, și veselii cu toții. Dar mai vesel de cât toții era părintele Nicolae.

— Ce mai puii de bogoslov va prinde și Smărăndița și ce vom mai jucă la nuntă!... gândea el în sine și își aducea aminte de toți tinerii cari au terminat cursul la seminar, și la prihodurile ce le vor ocupa tinerii preoți.

Alesese bunul părinte pe unul, care după părerea sa avea toate cele trebuincioase pentru a face pe Smaranda fericită.

— Da, începu el tare, tocmai așa!

— Ce așa părinte, îl întrebă preoteasa, visezi?

— «Nu, nu, răspuse sființia sa cam încurcat,... dar aș vroi să te întreb ceva, Smărăndițo! Dînsul se încurcase și mai tare. — Aș vroi să știu... fiind-că de mult am avut o vorbă cu bătrânul popa Sava de la Sf. Haralambie... este foarte bătrân... bătrân de tot...»

Aici el nu mai știa cum s'o mai ducă.

— Ei, și ce? l'a întreat Smaranda rîdînd.

Părintele Baltag s'a șters pe față, care era udă de sudoare.

— E foarte bătrân... cum pusei, își urmă el vorba. Dar fiind-că e bătrân, are un fiu, unicul fiu, tînăr, care îi va ținea locul... a terminat anul acesta seminarul. Tu îl cunoști, dascăle, nu e așa că a terminat bine?

Dascălul mării o monosilabă, pe care o puteai lua în orî ce sens ai fi vrut.

— Băiat bun, Pătlăgică îl știe, de loc nu ia în gură spirtoase, nu e așa, dascăle?

Dascălul a mai mărîit încă o monosilabă.

— Și bătrânul..., urmă popa, acu mai hotărît..., bătrânul vrea să se însoare, adică nu bătrânul, fiul său... te știe bine, î-am spus eu ce mărgea ești..., te-ar vroi de nevastă bătrânul... adică fiul... prihod bun, întreabă măcar pe Pătlăgică, băiatul măcar de leac nu gustă băturî spirtoase! I-am dat și cuvîntul meu!»

Părintele a încetat de a vorbi. S'a făcut o tăcere adîncă, s'auzea numai cum suflă greu popa și cum sfîrăia Pătlăgică; mama preoteasa privea pe Smaranda și își ștergea ochii cu marginea feței de masă. Ca toate femeile fără voință, ea era bună, dar supusă orbește părintelui. Voința lui era altarul său. Cunoștea caracterul de fer al părintelui, cunoștea și planul care îl avea

de atîția ani, știa și vorba hotărîtă între cei două părinți, ce voia de sigur fericirea copiilor săi, cari nici nu erau măcar cunoscuți. Pe de altă parte, mai cunoștea și caracterul fiicei sale hotărît și vînjos ca și al soțului său.

Biată femeie se aștepta la ceva grozav. Smaranda s'a ridicat puțin de pe scaun cu fața albă că păretele, cu ochii țintiți drept în ochii tătine-său.

— Cum babacă, tu dai și cuvîntul, hotărești și primești să mă ceară de nevastă, neîntrebându-mă și pe mine de primesc eu? Glasul ei era cam răgușit, dar hotărît și puternic. — Dar poate, eu n'am de gînd să mă mărit! Și să știu, că nu mă mărit și plec peste o săptămână la facultate. De mult voiam să vă scriu, dar m'am gîndit, că mai bine să vă vorbesc cu gura. Imi venea în gînd, că tu veți face planuri, dar nu te socoteam așa de... aici ea tăcu o clipă, își trase sufletul și urmă cu o voce mai blîndă: ascultă, babacă, eu te-am iubit și te iubesc... nu face să te urăsc ca pe un părinte crud... Nu mă mărit acum; nu e vremea de măritat... plec cu două colege de la institut, tus-trele vom studia medicina. Ce bucuros veți fi tu, când peste cinci ani fiica ta se va întoarce doctor!

Smaranda se sculase pentru a se apropia de Baltag. În tot timpul monologului, el numai sufla. Acum furios sări în sus de pe scaun.

— «Șarpe, răcni el, fără voia părintească să pleci să tai oamenii morți? Să-ți tai pîrul și să îmbraci pantalonii?! Auđi, fiica mea Smaranda să se piardă de sufletul dracului, și eu să-i dau voie, eu singur s'o prăpădesc, s'o pierd?... Cât voi trăi eu, tu nu veți plecă...! Acu piei din ochi, mâine vom vorbi altmîntrelea.

— Destul, babacă, comedia asta m'a plictisit. Uită c'am împlinit 21 de ani și pot să fac ce vreau! Te plîng, te-am socotit mai cuminte! Mi-e jale de maica, atîta! Nu stați o săptămână, ci plec chiar astă-đi. Fata s'a apropiă de mamă-sa și o sărută, șoptindu-i ceva la ureche.

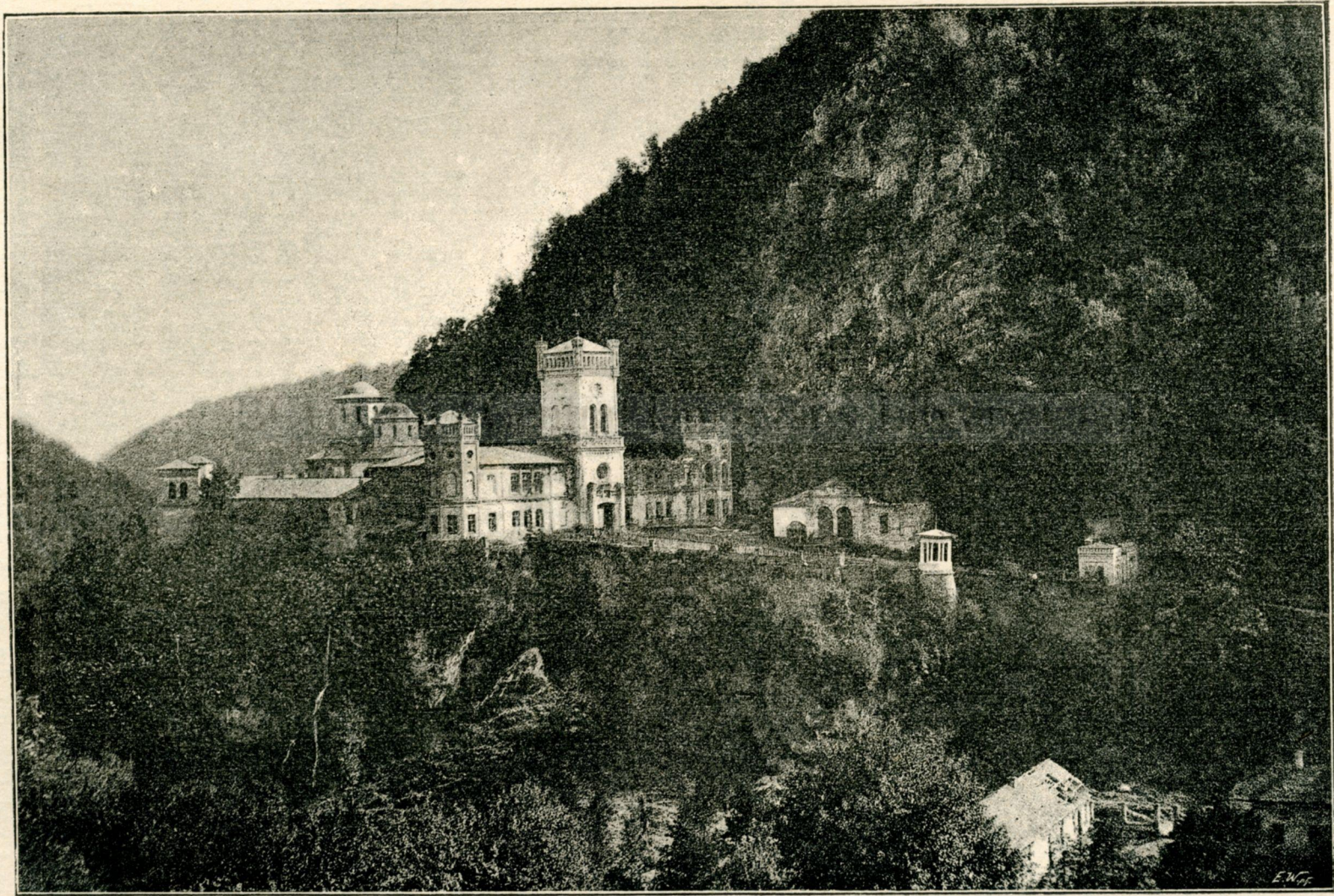
Cuférul ei nu era scos de la gară; prevăduț-a ea poate cele ce s'au întemplat? După ce sărută încă odată pe mamă-sa și făcînd cu capul lui Pătlăgică, eși din casă. Afară era senin și frumos; luna pe jumătate acoperită cu nor lumină casa lor și ograda bisericască, unde ea își petrecuse copilăria. Un tren plecă spre Odesa la un ceas.

Peste o săptămână mamă-sa primise cea dintăiu scrisoare de la Petersburg.

ST. BASARABEANU.

„Vatra“

Mănăstirea Tismana

Tip. „Gutenberg“

DOUE SONETE

I

PRIMĂ-VARA

*S'a dus zăpada, iar e primă-vară
Și florile zîmbind din nou învie,
Zefirul blând aleargă pe câmpie
Dând sărutări la iarba încă rară.*

*Privighetori cîntând cu gingășie,
Izvoare dulci cu apa lor cea clară
Șoptind în limba lor și zi și seară
Naturei dau mai multă armonie...*

*Mă uit cu dor, departe, către soare
Și către dealuri pline cu verdeață,
Ș'ascult duiosul murmur de izvoare.*

*Ce sfîntă e Natura și măreață,
Și numai ea e 'n veci nemuritoare,
Te când ce scurtă e a noastră viață!...*

II

V A R A

*Se face noapte. Luna eșă plină
Urcându-se pe bolta azurie,
Un vînt de seară printre frunze-adiie
Șoptind o musică duioasă, lină.*

*Pe lângă foc, țiganii pe câmpie
Din clarinele și din scripci suspină,
Privind duios a stelelor lumină
Ce răsîndește-atîta poezie...*

*Un tîner stă culcat mai de o parte
Pe pajiste, și lângă el o fată,
Ambii privind în boltă ca'ntr'o carte..*

*Or fi cetind vr'o dragosle 'nfocală,
Perduți cu mintea 'n alle lumî, de parte;
Căci prea se strîng ei dulce câte-o dată...*

VIRGILIU N. CIȘMAN.

MĂNĂSTIREA TISMANA

Sunt frumoși Carpații noștri; ei însă numai pe ici pe colo se pot vedea în toată măreția lor.

Muntele numai din depărtare iese la iveală, iar șirurile principale ale Carpaților se află departe de șesurile mari și de văile mai largi, pierdute în dosul dealurilor ce se coboară plaiuri-plaiuri despre poienele înalte, din care isvorăsc râurile. Acela însă, care se coboară despre Pășcani spre valea Moldovei, rămâne uimit și încântat de priveliștea ce se desfășură în fața lui. Dincolo de valea percută în ceața albăstrie se înalță lungul șir de culmi, cari despart Ardealul de Moldova, de sus de la Ravăul, ca e stă în hotarul Bucovinei, peste Sihlea și Ceahlău până în Penteleu, zid înalt și colțuros, peste care nu pot, par'că, de cât vulturii să străbată.

Așa nu se mai ved Carpații din nici o parte, chiar nici din Țara Făgărașului, unde ei se ridică năpraznic la stînga Oltului.

Măreții se desfășură cu toate aceste și în spre Tismana.

Viind pe înserate, după ce soarele s'a coborît

în dosul munților, cari cad spre apus, fie despre Tergul Jiului, fie despre Baia de Aramă, căleto-
rul are în fața sa parte văi largi, parte dealuri
mai mici, care nu acoper vederea spre șirul de
munți. Fantastice și oare-cum amenințătoare stau
culmile întunecoase în lung șir, de la trecăto-
rea Vulcanului până spre Rătezatul, și privitorul
e cuprins de simțimîntul, că aici se înfundă lu-
mea și toată viața încetează.

Și, într'adevăr, de la satul Tismana înainte, cale
de aproape două zile, până în valea Hațegului,
nici nu mai sunt de cât păduri neatinsse de se-
cure și, sus pe culmile munților, poene largi, în
care vara se răsfață turmele de oi. Inaintînd de
la satul Tismana pe valea strîmtă a rîulețului la
deal, la dreapta și la stînga se ridică coaste aco-
perite de păduri dese, mare parte castani secu-
larî și stufoși, o vegetațiune par'că tropicală.
Odinioară era foarte multă tisă, din care însă
astă-zi n'a mai rămas de cât pe ici pe colo câte
un copac.

Aici, la marginea acestei pustietăți, se află una

din cele mai vechi și mai însemnate mănăstiri ale țării, Tismana, locaș sfânt și în atâtea rânduri loc de scăpare și de adăpost la timpuri de grea primejdie.

* * *

În stâncile ce se ridică zid înalt la poalele muntelui Stârmina, între Mironi și Cioclovina, și-a găsit, așa țice tradițiunea, Sfântul Nicodim adăpost. Pe la anul 1350 apoi el a ridicat pe o stâncă de sub peștera, în care se adăpostea, o biserică clădită din lemn de Tisă: de aici numele mănăstirii.

Impregiurul acestei biserici s'a ridicat apoi mănăstirea, care a fost înzestrată de Domniile țării cu averi mari și, împodobită de boeri evlavioși, și a ajuns încetul cu încetul unul din cele mai bogate locașuri sfinte.

În secolul nostru Gheorghe-Vodă Bibescu și-a ales Tismana drept locuință de vară, a reînnoit-o din temelii și și-a zidit aici un splendid palat, iar sub stâncă, lângă rîuleț, a așezat un archondalic mare și frumos, de la care a făcut un drum de serpentină până sus la mănăstire.

Una din frumusețele Tismanei e părțile ce cade de pe coaste, trece pe sub mănăstire și apoi se răstoarnă în admirabilă cascadă în Tismana.

Palatul pe care și-l zidise Gheorghe-Vodă Bibescu, a fost mistuit de foc, și astăzi n'a rămas din el decât ruine părăsite, cari reamintesc splendoarea de odinioară.

* * *

Biserica de la Tismana a fost zidită, în locul celei clădite de sfântul Nicodim, de către Radu-Vodă Basarab, numit și Radu-Negru, care s'a urcat în scaun la anul 1372.

De atunci ea a fost în mai multe rânduri prefăcută.

Dan Basarab, fiul și urmașul lui Radu-Negru Vodă, a dăruit mănăstirii moșii, după cum dovedește un document a lui Dan de la anul 1385, în care se țice: Și mai înteiș am adăogat sus țisei mănăstirii Tismana grâul din Sud Jales (județul Gorj).

Mircea-Vodă cel Bătrân la anul 1392 a restaurat biserica zidită de sfântul Nicodim, a zugrăvit-o pe dinăuntru, i-a făcut un altar nou și i-a dăruit vase sfinte.

La anul 1439 a restaurat-o Vlad fiul lui Tepeș-Vodă și a înzestrat-o cu averi.

Apoi la anul 1564 ea a fost zugrăvită de Dvornicul Nedelcu, în timpul lui Mateiș-Vodă Basarab a fost renoită, la 1732 a fost îmbodobită de Stanca Glogoveanu, ear acum se află în

starea în care a pus-o Gheorghe-Vodă Bibescu la 1844.

Pe scoarța pomelnicului mănăstirii, scris la 1840, biserica e înfășată cu o sală mare în față și în lături, până spre strănile cântăreșilor, deschisă în partea despre meadă-noapte și închisă spre mează-șii, unde se află mormântul Sfântului, care acum e afară de biserică.

Tot ast-fel ctitorii Dvornicul Nedelcu și soșia sa Ana, țin în mână o biserică de altă formă,

MARCA ȚĂRII DIN 1651

care nu e întocmai cea ținută de întemeietorii Radu Negru și fiul său Mircea-Vodă cel bătrân.

Advonul de la biserica de astăzi a fost adăogat în tot cazul de Gheorghe-Vodă Bibescu.

* * *

Prețioase monumente istorice sunt, la Tismana, clopotul cel mare, turnat la 1651, din porunca lui Mateiș-Vodă Basarab, pe care se află și marca de atunci a țării.

Imprejurul clopotului e pusă o inscripțiune slavonească, care în românește va să țică:

«Acest clopot l'a făcut Io Mateiș-Basarab Voivod și l'a dăruit mănăstirii Tismana».

Pe o parte se află, în românește, inscripțiunea:

«Cu îndemnarea și toată oserdie a Mitropolit Kyr Stefan, și fost ispravnic, căpitanul Buliga.

Pe altă parte e pus leatul:

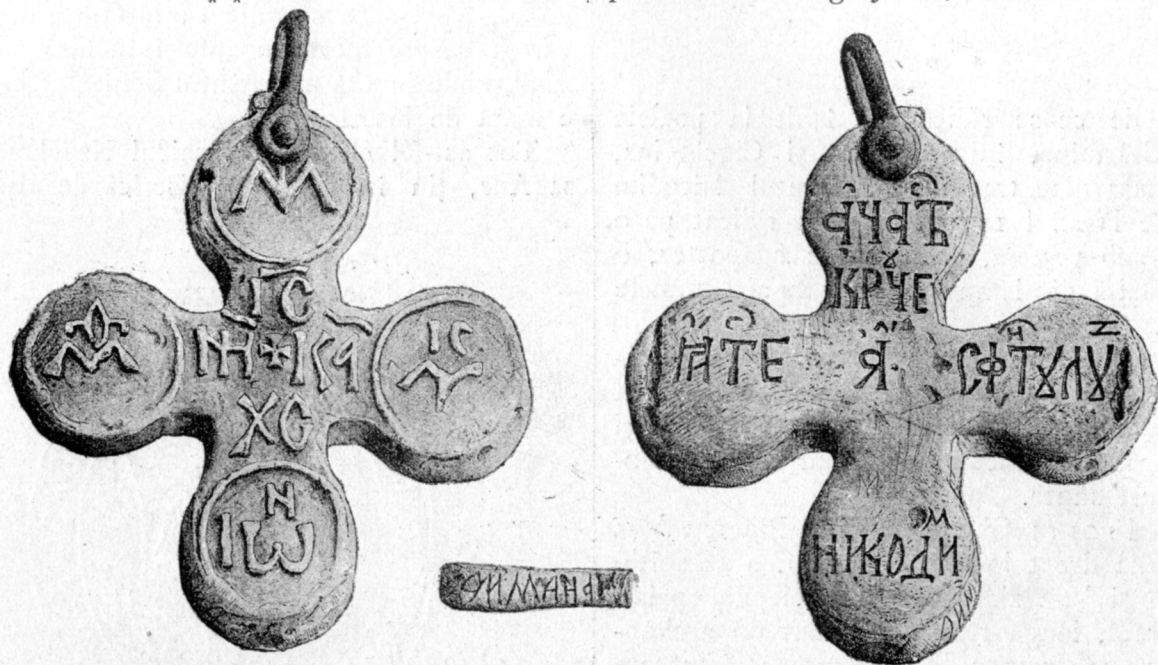
7159 (1651)

În mijloc e, în sfârșit marca țării: Vulturul cu crucea în gură pe un glob, semnele domnești,

soarele și luna, iar de jur împrejur titulatura domnească: «Io Mateiū Basarab, prin mila lui Dumnezeu, Principe și Domn al Valachiei Transalpine.

*
**

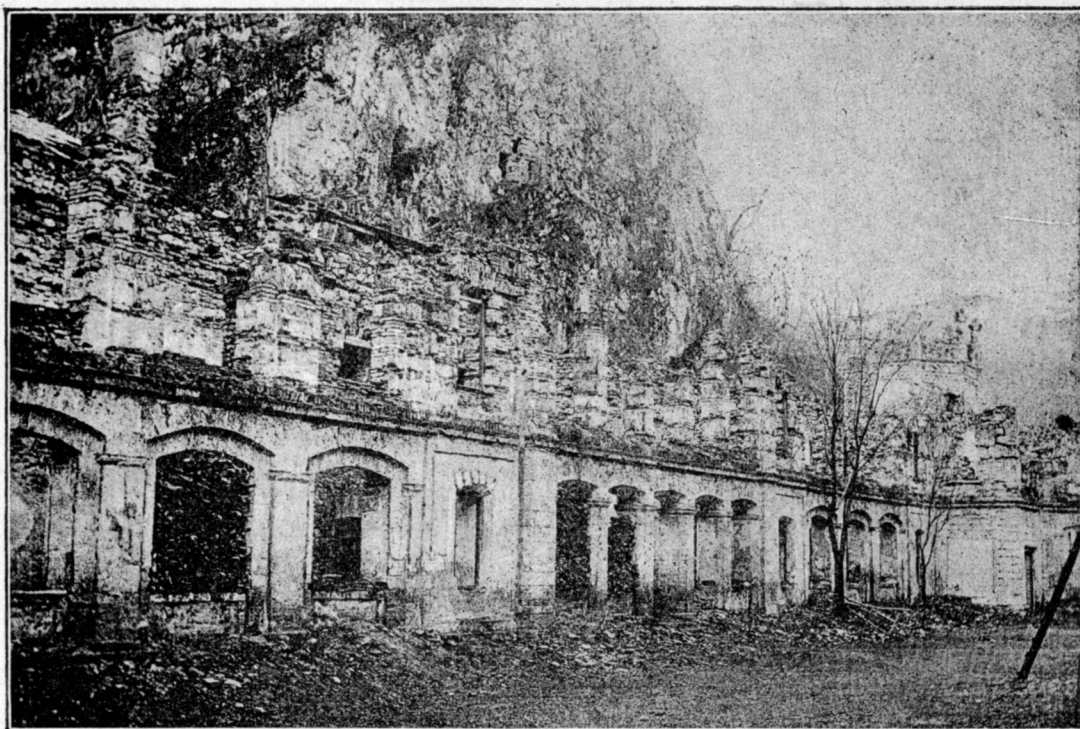
O descriere mai amănunțită despre mănăstirea Tismana, un adevărat studiu arheologic și istoric, a făcut d-l Alexandru Stefulescu, directorul școlii primare din Tîrgu-Jiuului, în colaborare cu profe-

CRUCEA SFÎNTULUI NICODIM, PASTRATA ÎN MÂNĂSTIREA TISMANA

Cu deosebire interesantă e și crucea, pe care după tradițiune o purta Sfântul Nicodim pe când trăia în peștera din stîncă și care așî se păstrează

în sorul de desen d-l V. Rola Pierkavsky. Din această lucrare ce urmează să fie publicată de ministerul Cultelor și Instrucțiunii publice, am împrumutat

RIUNELE PALATULUI DE VARA A LUI BIBESCU-VODA, LA TISMANA

între reliquiile mănăstirii. — Inscripțiunea însă a fost pusă pe cruce mai târziu, în tot casul după timpul lui Mateiū-Vodă Basarab.

*
**

unele date, cât și ilustrațiunile, pe care d-l. Rola Pierkavsky a bine-voit a ni le pune la dispozițiune.

X.

„Vatra“.

In Egipt

Tip. „Gutenberg“.

FATA CEA LENEȘĂ

(UR MARE)

Se culcă baba de voie de nevoie nemâncată, dar când se sculă, vai și amar de toți cei din casă. Cum se crăpă de ȃiuă, gura începu să-î taie în săbiu și să umple casa cu sbieretele ei, de începură toți să-și astupe urechile și să tacă, că nu era chip pentru nimeni să se înțeleagă cu densa.

— Ia ascultă, măi ginere, strigă ea, când vedu că bărbatul fie-sei se pregătea să meargă la munca câmpului, ia fă bunătate de mă ia și pe mine, ca să-ți ved și eă câmpurile tale și să știu și eă ce bruma plugar imi ești și tu.

— Bucuros, mamă, răspuse tinerul.

Când erau să plece, unchiașul care era gata să meargă și el ca și în cele-l-alte ȃile, începu să se plângă că-l doare capul și rămase a casă.

Drumul până la câmp nu fu lung, dar baba tot găsi prilej să-și îngroașe glăsciorul și să țipe ca o gaită, cârtind când de una când de alta: ba că boii nu-î sunt îndestul de mari și de grași, ba că hodorogitul de car scârția pentru că nu era uns, ba că un gospodar cum trebuie nu merge la câmp numai cu patru boi înjuțați la car, ci cu șease, ia vorbă de clacă, ca să nu-î mai tacă gura.

Argatul ajunsese măi din vreme, trei pluguri trase de câte șease boi arau pământul pentru porumb, și cât vedeai cu ochii erau numai holde verzi ca postavul, în care se ascundea cioara cum trebuie; pe semne era cam pe la Sf. George. Ți era măi mare dragul să privești așa mândrețe de țarină în care peste 6 oameni și peste 18 vite munceaă din răspuțeri par'că ar fi muncit la o moșie de arendaș.

— Asta Ți e țarina? întrebă baba sărind din car în dreptul unei covergi de ratiniă făcută în pripă, în mijlocul câmpiei pentru a face umbră.

— Asta e mamă, răspuse ginerele sėu; ce, nu e mare?

— De! ce să ȃic? pentru un biet țeran, calea valea; ce întindere are?

— Ia cât veđi cu ochii, de la movila despre rėsărit până la ăl copaciă despre apus și de la drumul de colo până la păduricea de colo despre miađă-ȃi.

— Dar ce, numai atăta Ți-e pământul tot?

— Ce, nu e destul de mare? două-ȃeci și patru de pogoane, legiuitele mele și ale tatei în stăpânirea unui singur om nu e lucru de glumă.

— Vai de mine dar ce'mi aud urechile?! ce, tu ești clăcaș?

— D'apoi ce? m'am lăudat eă că sunt alt-ceva.

— Va să ȃică nu ești moșnean?

— Nu sunt, nici n'am spus că sunt.

— Aoleo bărbate fermecate, că prost ai măi fost de-ai dat în gropi! să dai tu două căciuli pline cu galbeni ericați pentru un biet țerănoiu, și acela clăcaș?!

— Ia lasă mamă, să nu măi vorbim de ce a trecut, că pierdem vremea de surda și scornim gâlceava fără de nici un folos.

— Ce spuî hm, hm! nu'ți place? iți dă mâna D tale

să schimbăm vorba, după ce ai păpat banii și acum vrei să te dai cotiș, dar mie, săracana de mine, care am numărat la gălbinet până mi s'a făcut scurtă la mână, nu'mi dă de loc. Ia te uită, ia te uită, ce ghioaze de boi! pisici nu alt-ceva, să le suflă să cađă, n'or fi mâncat de la Filipi! Dar plugurile! ia te uită?! pluguri sunt astea? aman pluguri! par'că sunt cuțitoae de tăiat finul.

— Sunt rarețe mamă, nu pluguri, pentru că arăm pentru porumb.

— O fi, par'că noi suntem de la carul cu oalele, nu știm ce e plugăria, cređi că poți să ne legi la gard! Ei, sėrace, sėrace! nu'ți bate joc de noi cu atăta neobrăzare, că te ia dracu!

— Ia ascultă mamă, răspuse ginere-sėu cu restire, ia fă bunătate de taci din gură, că de unde nu, stricăm căciula și o întoarcem pe cea-l'altă foaie, auđitu-m'ai?

— Ce e? ai început să țipi la mine, calicule și calindroiule? gândești că mă sperii pe mine? se vede că ai uitat cu cine vorbești.

— Ei! așa ai început-o, jupăneasă? ai început cu ocările? Bine! — Măi Ioane fă-te încoa măi curėnd.

Unul din argați opri boii în mijlocul brasdei și veni spre dînsul.

— Ia fă bunătate, Ioane, de dejugă boul cel negru de la tănjeala dinainte a plugului, și lasă-l să pască o leacă printre rėzoare, iar în locu-î înjugă pe baba asta, dar înjug-o d'a bușele, că eă nu glumesc, și de n'o vrea de voe, ia-o cu sila, și de n'o vrea să tragă nici de silă, dă cu biciul virtos.

Baba de o cam-dată cređu că ginerele sėu vorbea așa numai ca s'o sperie, și nu înceta d'al ocări și d'al sudui cum era măi rėu, dar dacă vedu și vedu că Ion nici una nici două dejugă boul, Ți dădu drumul și pe urmă o umflă pe ea în spinare, o duse pe sus la plug, deschise jugul ca să Ți bage capul în jug și o arse cu biciul când nu vru să se supue, atunci pierdu sėraca piuitul și începu să plângă cu foc și să se roage de ginerele sėu ca s'o ierte; dar cine s'o audă? El plecă p'aci în colo, ca să se apuce și el de muncă.

Peste câte-va ceasuri trecu p'acolo ginerele sėu.

— Ei băeți, odihniți o leacă, lăsați munca pentru o jumătate de ceas că a sosit prânzul; aide, dejugați vitele ca să pască nișel, și voi veniți încoa ca să imbu-căm ceva, iar tu Ioane fi cu ochii în patru și veđi dacă vre-una din vite n'o vrea să pască, îndeamn'o cu biciul! înțelesu-m'ai tu?

— Înțeles.

Baba cum se vedu scăpată de jug se întinse lungă pe un rėzor; de rușine nu măi putea să vorbească, și n'avea resuflat de turbată ce era. Ea se uită cu zimbre la ginere-sėu și la argați lui cum mâncaă ca lupii din merindea gătită de fie-sa pentru ea, și aștepta ca s'o cheme și pe ea; dar Ți-ai găsit, procletul de ginere să se gândească la babă, și să-și aducă aminte că de eri nu mâncase în tot ogodul ei. Pe când sta ast-fel pe iarbă, iată că zăplanul de Ion se scoală de la masă și începe a-și roti ochii să vadă care din vite nu mănăncă. Boul cel